

4. Основи інклюзивної освіти: навч. метод. посібник / МОН молоді та спорту України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки; за заг. ред. А. А. Колупаєвої. – К.: [А.С.К.], 2012. – 308 с. – (Сер. «Інклюзивна освіта»).

5. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка / Пиаже Ж. – М., 1994. – 452 с.

6. Платонов К. К. Структура и развитие личности / Платонов К. К. – М., «Наука». – 1986. – 256 с.

7. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. (Серия «Мастера психологии») – 534 с.

8. Соціально-педагогічна робота з батьками, що виховують дітей з особливими потребами: навчально-методичний посібник / Упор. Н. В. Заверико, Т. Г. Соловйова. – Запоріжжя: ПП «Тандем», 2008. – 53 с.

9. Хмизова О. В. Організація психокорекційної роботи з батьками дітей з особливими потребами як складова цілісного процесу ранньої соціальної реабілітації / О. В. Хмизова, Н. В. Остапенко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2011. – № 3/4. – С. 203–211.

REFERENCES

1. Vygotsky, L. S. (1983). *Problemy razvitiya psihiki*. [Problems of the psyche development]. Moscow.

2. Dreikurs, R. (2015). *Manifest schastlivogo detstva: Osnovniye idei razumnogo vospitaniya*. [Manifest of happy childhood: The basic ideas of intelligent education]. Ekaterinburg.

3. Krutetskiy, V. A. (1980). *Uchebnik dlya uchashchihsya pedagogicheskikh uchilisch*. [A textbook for students of pedagogical colleges]. Moscow.

4. *Osnovy inklyuzivnoyi osvity: navch. metod. posibnyk / MON molodi ta sportu Ukrainy*. [Fundamentals of inclusive education: teaching methods manual / Ministry of Education of Science, Youth and Sport of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine]. Kyiv.

5. Piazhe, Zh. (1994). *Rech i mushleniye rebenka*. [The child's speech and thinking]. Moscow.

6. Platonov, K. K. (1996). *Struktura i razvitiye lichnosti*. [Structure and personality development]. Moscow.

7. Rubinstein, S. L. (2000). *Osnovy obshchey psihologii*. [Basics of general psychology]. SPb.

8. Zaveryko, N. V., Solovyova, T. G. (2008). *Sotsialno-pedahohichna robota z batkamy, shcho vykhovuyut ditey z osoblyvymy potrebamy: navchalno-metodychniy posibnyk*. [Socio-pedagogical work with parents raising children with special needs: teaching manual]. Zaporizhya.

9. Khmyzova, O. V., Ostapenko, N. V. (2011). *Orhanizatsiya psyhokorektsiynoyi roboty z batkamy ditey z osoblyvymy potrebamy yak skladova tsilisnoho protsesu rannoyi sotsialnoyi rehabilitatsiyi*. [Organization of psycho-corrective work with parents of children with special needs as an integral part of the early social rehabilitation process]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ВАСЕЦЬКА Тетяна Миколаївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти та здоров'я людини Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми спеціальної психології, психолого-педагогічна діагностика та вивчення дітей з вадами.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

VASETSKA Tetyana Mykolayivna is a Candidate of Psychological Sciences (PhD), an Associate Professor of Department of Special Education and Health of the Person of the Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: problems of special psychology, psychological and pedagogical diagnostics, study of children with special needs

Стаття надійшла до редакції 18. 01. 2019 р.
Рецензент – д.п.н. професор Калініченко Н. А.

УДК 373.3.016:51-056.36

ВДОВЕНКО Вікторія Віталіївна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти та здоров'я людини Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail: violeta_vv@ukr.net

МЕТОД ПРОЕКТІВ ПРИ НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ВІДХИЛЕННЯМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В українській школі проектні технології з'явилися порівняно недавно в результаті діяльності міжнародних організацій, які розробляли і поширювали освітні проекти. На жаль, в Україні сьогодні ще досить мало досвіду використання методу проектів у навчально-виховному процесі

сучасної школи.

Однією з нових форм навчання дітей з особливими потребами є інклюзивна освіта, яка передбачає надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу і базується на принципах забезпечення основоположного права дітей на освіту та права навчатися за

місцем проживання. Організація інклюзивної освіти передбачає подолання низки стереотипів та необхідність розробки специфічних механізмів її впровадження. Наразі метод проектів в інклюзивних класах майже не використовують. Проте дана технологія має багато дидактичних можливостей та допомагає залучити дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі й учнів із затримкою інтелектуального розвитку, до командної роботи та проявити свої можливості. Саме тому розробка методики використання проектних технологій при навчанні математики учнів з інтелектуальними відхиленнями в умовах інклюзивного навчання є надзвичайно актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом з'явилася ціла низка наукових досліджень, присвячених інклюзивній освіті. Серед них на особливу увагу заслуговують наукові розвідки М. Андрєєвої, І. Білозерської, Ю. Богінської, О. Кас'яненко, А. Колупаєвої, О. Рассказової, О. Таранченко, М. Чайковського та ін. Сучасні наукові праці з актуальних питань інклюзії присвячено декільком напрямкам: медичні, правові, соціально-психологічні та педагогічні аспекти інтеграції осіб з особливими потребами; вивчення передового зарубіжного досвіду інклюзивної освіти та адаптація його до українських реалій; підготовка педагогів до роботи з дітьми з особливими потребами; особливості диференційованого викладання в інклюзивному класі тощо. Проте методика використання методу проектів при навчанні дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання в сучасних наукових працях не вивчалася.

Мета статті – розглянути особливості використання проектних технологій при навчанні математики учнів із інтелектуальними відхиленнями в умовах інклюзивного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. За роки незалежності України освіта дітей з особливими потребами зазнала істотних трансформаційних змін, пов'язаних із визначенням нової ідеологічної суспільно-освітньої парадигми, яка ґрунтується на принципах людиноцентризму. Автори монографії «Інклюзивна освіта: від основ до практики» підкреслюють, що магістральним напрямом розвитку сучасної української освіти окреслено рівний доступ до якісної освіти всіх громадян, у тому числі й осіб з особливими потребами, тих, які мають інвалідність, обмежену життєздатність, порушення або особливості психофізичного розвитку [3].

Впровадженню інклюзивної освіти в Україні сприяв канадсько-український проект

«Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами в Україні» (2008–2013 рр.), який реалізовувався в Україні за фінансової підтримки Канадської агенції міжнародного розвитку (CIDA) та за участі Канадського центру вивчення неповносправності Університету Грента МакОена; Інституту спеціальної педагогіки НАПН України (провідна наукова установа), Всеукраїнського фонду «Крок за Кроком», Національної Асамблеї інвалідів України [3]. Наразі в Україні для дітей з особливими освітніми потребами працюють близько 2 тис. дошкільних навчальних закладів компенсуючого (санаторні, спеціальні) та комбінованого типу, де разом із здобуттям дошкільної освіти діти отримують корекційно-реабілітаційну допомогу. Загалом у дошкільних закладах різного типу перебуває майже 35 тис. дітей з особливими потребами. Середня ланка освіти осіб з особливими потребами реалізується через такі навчальні заклади: спеціальні загальноосвітні школи (школи-інтернати) I-III ступеня для дітей з особливими потребами; навчально-реабілітаційні центри; загальноосвітні школи з інклюзивними класами; навчання вдома за індивідуальним планом навчання [3].

Інклюзивна освіта як концепція, філософія освіти (як наприклад, демократична освіта, громадянська освіта, особистісно-зорієнтована освіта тощо) у різних джерелах описується по-різному.

Розрізняють вужче й ширше розуміння інклюзивної освіти. Вужче розуміння інклюзії – це «включення» дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю в загальноосвітні навчальні заклади. Ширше розуміння інклюзивної освіти полягає в позитивному ставленні до багатоманітності учнів, цінуванні та врахуванні відмінностей кожного учня [1, с. 10].

Отже, інклюзія в освіті включає: визнання рівноцінності для суспільства всіх дітей і педагогів; – підвищення ступеня участі дітей у навчально-виховному процесі й позашкільних заходах та одночасне зменшення рівня ізоляваності частини дітей; зміни у шкільній політиці, практиці та шкільній культурі з метою приведення їх у відповідність з різноманітними потребами дітей, які навчаються в цьому навчальному закладі; подолання бар'єрів на шляху отримання якісної освіти та соціалізації всіх дітей, а не тільки дітей з інвалідністю та дітей з особливими освітніми потребами; аналіз і вивчення спроб подолання бар'єрів і покращення доступності освітніх закладів для окремих категорій дітей; проведення реформ і змін, спрямованих на користь усіх дітей; переконання, що відмінності між дітьми це

ресурси, що сприяють педагогічному процесу, а не перешкоди, які необхідно долати; знання прав дітей на отримання освіти в навчальних закладах, що розташовані за місцем проживання; покращення ситуації у школах у цілому як для учнів, так і для педагогів; визнання ролі шкіл не тільки в підвищенні академічних показників учнів, а й у розвитку місцевих громад; розвиток партнерських відносин між школами і місцевими громадами; визнання того, що інклюзія в освіті це один з аспектів інклюзії в суспільстві [2].

Підходи до створення й розвитку в навчальному закладі інклюзивного навчального середовища розглядаються в рамках трьох взаємопов'язаних аспектів, або трьох напрямів, що відображають найважливіші шляхи покращення ситуації в даному питанні, а саме: 1) розвиток організаційної культури; 2) розвиток освітньої політики на рівні закладу (внутрішні нормативні документи); 3) запровадження інклюзивної практики [2].

В українському законодавстві термін «діти з особливими освітніми потребами» використовується у вужчому розумінні інклюзивної освіти й охоплює дітей з порушеннями психофізичного розвитку та дітей з інвалідністю [1].

Навчання у класах з інклюзивним навчанням здійснюється за типовими навчальними планами, програмами, підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України для загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі й за спеціальними підручниками. Передумовою забезпечення успішності навчання дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому навчальному закладі є індивідуалізація навчально-виховного процесу, що виражається у плануванні індивідуальної програми розвитку, яка має на меті: 1) розробку комплексної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами; 2) пристосування середовища до потреб дитини; 3) надання додаткових послуг і форм підтримки у процесі навчання; 4) організацію спостереження за динамікою розвитку учня [1].

Як зазначає А. Колупаєва, учням з порушеннями психофізичного розвитку має надаватися можливість здобуття освіти, що відповідає їхньому інтелектуальному потенціалу. При організації навчального процесу перевага повинна надаватися індивідуально-груповій формі діяльності з урахуванням готовності й здібностей особистості. Групова й парна форми роботи дозволяють об'єднати учнів за здібностями, створити адекватний освітній простір із

урахуванням їхнього рівня психофізичного розвитку, а відтак, і можливостей навчованості. Мотиваційне ранжування навчальних занять, діалогічна взаємодія вчителя з учнем і учнів між собою, система оцінювання, за якої діти не порівнюються один з одним, а визначається динаміка зростання кожного учня, – підсилює емоційно-вольовий компонент навчального процесу [6].

Процес навчання математики дітей з інтелектуальними вадами є одним із найскладніших у корекційній педагогіці, адже система математичних знань базується на достатньому розвитку таких мислинневих процесів, як аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування тощо, які ушкоджені в них найбільшою мірою. Об'єктивно розумово відсталі можуть навчатись, хоч їхні можливості в даному плані не такі, як дітей з нормальним психофізичним розвитком, але вони здатні оволодіти матеріалом приблизно на рівні учнів молодших класів загальноосвітньої школи. Навчання математики дітей з інтелектуальними відхиленнями потребує вирішення триєдиного завдання: загальноосвітнього, корекційно-розвиваючого та виховного. На нашу думку, дітей з легкою та помірною розумовою відсталістю при правильному методичному підході можна інтегрувати в освітнє середовище загальноосвітнього навчального закладу. Саме про таких дітей і буде йти далі мова у статті.

Для активного залучення таких дітей до навчально-виховного процесу на уроках математики можна використовувати метод проектів (проектну технологію). Як показує досвід, метод проектів створює умови для творчої самореалізації учнів, підвищує мотивацію для отримання знань, сприяє розвитку їхніх інтелектуальних здібностей, а також є одним із ефективних засобів формування навчальної мотивації та навчально-пізнавальної компетентності в учнів. Учні, які проектують у навчанні, набувають досвіду вирішення реальних проблем з огляду на майбутнє самостійне життя.

Сутність проектної технології – у функціонуванні цілісної системи дидактичних засобів (змісту, методів, прийомів тощо), що адаптує навчально-виховний процес до структурних і організаційних вимог навчального проектування. Воно, в свою чергу, передбачає системне і послідовне моделювання тренувального вирішення проблемних ситуацій, які потребують від учасників освітнього процесу пошукових зусиль, спрямованих на дослідження і розробку оптимальних шляхів вирішення проектів, їх неодмінний публічний захист і

аналіз підсумків упровадження.

Формування інтелектуального і пошукового досвіду є логічним наслідком, а не стратегічною метою такого підходу. Одночасно, на противагу цьому, навчальне збуджувати потребу в розвитку аналітичних, дослідницьких, комунікативних, організаційних, рефлексивних та інших життєво важливих умінь і навичок, а й обов'язково передбачає їх системне застосування, цілеспрямовано перевіряє ступінь їхньої надійності й ефективності набутих учнями знань, умінь та навичок. Проектна технологія, таким чином, принципово відповідає за встановлення міцного зворотного зв'язку між теорією і практикою в процесі навчання, виховання і розвитку особистості учня.

Зростання популярності методу проектів у різних країнах протягом останнього часу веде до збільшення кількості різних підходів до тлумачення його сутності. Тому, крім загального визначення сутності проектної технології, запропоновано ряд обов'язкових критеріальних вимог до її сучасного тлумачення: наявність освітньої проблеми, складність і актуальність якої відповідає навчальним запитам і життєвим потребам учнів; дослідницький характер пошуку шляхів вирішення проблеми; структурування діяльності відповідно до класичних етапів проектування; моделювання умов для виявлення учнями навчальної проблеми: її постановка; дослідження; пошук шляхів вирішення; експертиза й апробація версій; конструювання підсумкового проекту (чи його варіантів); його захист; корекція і впровадження; самодіяльний характер творчої активності учнів; практичне або теоретичне (але в будь-якому разі прикладне) значення результату діяльності (проекту) і готовність до застосування (впровадження) [5].

А. Папандреу (Інститут освіти, Кіпр) вказує, що проектне навчання є непрямим і тут цінні не тільки результати, а й ще більшою мірою сам процес, у якому відбувається особистісне зростання учасника проекту. Проект може бути індивідуальним, але, як правило, він – це результат скоординованих спільних дій групи учнів [4].

У повній формі робота над проектом проходить шість етапів, представлених у таблиці 1:

Проектна технологія – це педагогічна технологія, що дає можливість здійснювати диференційований підхід, тобто надає вчителю змогу враховувати відмінності між учнями та забезпечувати оптимальний і результативний навчальний досвід для кожного з них.

Етапи роботи над проектом	Зміст роботи на цій стадії	Діяльність учнів	Діяльність учителя
Підготовка	Визначення теми і завдань проекту	Обговорюють предмет з учителями і отримують за необхідності додаткову інформацію. Встановлюють мету	Дає характеристику методу проекту. Знайомить зі змістом конкретного проекту і мотивує учнів. Допмагає в постановці мети
Планування	Визначення джерел інформації; Визначення способів збору й аналізу інформації; Формування уявлень про бажані результати (форми звіту); Встановлення процедур та критеріїв оцінки результатів і процесу; Розподіл завдань (обов'язків) між членами команди	Розробляють план дій. Формулюють завдання	Пропонує ідеї, висловлює припущення
Дослідження	Збір інформації. Вирішення проміжних завдань. Оцінки інструментів інтерв'ю, опитування, спостереження, експерименти	Виконують дослідження, вирішуючи проміжні завдання	Спостерігає, радить, побіжно керує діяльністю
Результати	Аналіз інформації. Формулювання висновків	Аналізують інформацію	Спостерігає, радить
Оформлення звіту	Можливі форми показу результатів (звіт): усний звіт, усний звіт із демонстрацією матеріалів, письмовий звіт	Звітують, обговорюють	Слухає, ставить доцільні запитання в ролі рядового учасника
Оцінка результатів і процесу		Беруть участь в оцінці шляхом колективного обговорення і самооцінок	Оцінює зусилля учнів, креативність, якість використання джерел, невикористані можливості, потенціал продовження, якість звіту.

О. Таранченко та Ю. Найда звертають увагу, що при плануванні диференційованого викладання, вчитель повинен брати до уваги: зміст – що учні мають засвоїти та яким чином вони отримуватимуть інформацію; процес – види навчальної діяльності, які виконують учні для осмислення та засвоєння змісту; продукт – те, що дає учням змогу застосувати, закріпити, поглибити та вдосконалити набуті знання, вміння, навички (твори, проекти, певна діяльність та її результати тощо); навчальне середовище – як відбувається робота на уроці, яка на ньому панує атмосфера [8].

Розглянемо реалізацію проектної технології на уроках математики на прикладі. При вивченні теми «Десяткові дробі» можна запропонувати учням розрахувати сімейний бюджет на місяць.

Назва проекту: «Сімейний бюджет».

Ключове питання проекту: «Чи потрібно планувати сімейні витрати?»

Тематичні питання:

1. Що таке бюджет сім'ї?
2. Звідкіля беруться кошти в сімейному бюджеті?
3. Що таке грошові доходи?
4. Якими є витрати сімейного бюджету?
5. Чому наші можливості придбання речей обмежені?
6. Як розрахувати сімейний бюджет?
7. Як розрахувати свій особистий бюджет?

Постановка проблеми: нехай маємо середньостатистичну українську родину, яка складається з двох працюючих батьків та двох дітей. Вчитель надає дані про доходи цієї сім'ї. Учні класу об'єднуються в групи: I група обчислює плату за комунальні послуги, які необхідно сплатити; II група вираховує

витрати на харчування; III група – витрати, призначені на купівлю одягу, техніки, відпочинок та розваги. Отримані результати надаються IV групі, яка з'ясовує, чи не перевищують витрати родини їхній дохід. В разі потреби вивчається можливість економії коштів. Також кожний учасник проекту індивідуально розраховує свій особистий бюджет на місяць. Наприкінці проекту відбувається круглий стіл, де кожна група представляє результати своєї роботи у вигляді презентацій, учні з інших груп можуть ставити запитання доповідачу. Тривалість проекту – 2 тижні. Запропонований навчальний проект є інтегрований та поєднує такі дисципліни, як математика, економіка та інформатика. До того ж запропонований проект формує у дітей ключові компетентності та допомагає застосовувати теоретичні математичні знання до вирішення практичних проблем.

Важливо, щоб у проектній діяльності вчитель використовував як зовнішню оцінку (оцінка вчителя чи інших учнів), так і самооцінку. При цьому критерії оцінювання діяльності учасників визначаються ще на етапі планування проекту. Вони мають бути зрозумілими та реальними для учнів (наприклад, чи брав участь у плануванні діяльності; чи висловлював пропозиції щодо вирішення проблеми; наскільки самостійно працював над проектом; якими джерелами інформації користувався; як оформив результат роботи; чи допомагав іншим учасникам; чи є користь від отриманого результату тощо). Критеріїв має бути всього декілька. Дитина з інтелектуальними відхиленнями може працювати в команді, їй дозволяється при розрахунках використовувати обчислювальні прилади. До того ж при такій формі роботи інші учні можуть виступати в ролі співучителів. Так, американські вчені Джонсон і Джонсон, дослідники кооперативного навчання, зазначали, що під час роботи в малих групах за методом кооперативного навчання діти отримують досвід, що також характеризується позитивною взаємозалежністю, позитивними міжособистісними навичками, систематичним зворотним зв'язком про академічні знання та соціальні навички [7, с. 30]. У процесі роботи над проектом спілкування між дітьми відбувається частіше й на глибшому рівні, поглиблюється розуміння різних точок зору, підвищується особиста самооцінка, покращуються навчальні результати учнів і підвищується рівень бажання взаємодіяти з іншими дітьми, відмінними від них [7].

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Метод проектів не може замінити класно-урочну систему, але при правильній організації являється ефективним

додатковим засобом, що підвищує якість навчання, розвиває пізнавальну сферу та особистісні якості школяра. Проектна діяльність дозволяє кожному з учасників взяти участь у груповій роботі, зайняти активну позицію, що відповідає його можливостям: знанням, умінням, здібностям, мисленню тощо. Такі навчальні проекти сприяють виробленню в дитини з інтелектуальними вадами самостійності, активності, творчості, впевненості, набуттю почуття власного успіху і прогресу, сприяють соціальній адаптації та розвитку комунікативних навичок.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik dla pedagogiv i batkiv / Укладачі Н. В. Засеркова, А. О. Трейт'як. – К., 2016. – 68 с.
2. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикєєва О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. – К.: ТОВ «Видавничий дім Плеяди», 2011. – 100 с.
3. Колупасва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: [монографія] / А. А. Колупасва, О. М. Таранченко – К.: ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с.
4. Логвін В. Метод проектів у контексті сучасної освіти // Сучасні шкільні технології. – Ч.2. – К.: Редакція загальнопедагогічних газет, 2005. – С. 31–38.
5. Окул М., Пешковська Н. Метод проектів у дії // Завуч. – 2005. – №9. – С. 31–38.
6. Основи інклюзивної освіти / Колупасва А. А., Таранченко О. М., Білозерська І. О., Ленів З. П., Будяк Л. В., Сак Т. В., Таранченко О. М., Найда Ю. М. – К., 2011. – 260 с.
7. Спільне викладання в інклюзивному класі: метод. матеріали / Укладач – Софій Н. З. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 70 с.
8. Таранченко О. М., Найда Ю. М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / За загальною редакцією Колупасової А. А. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2012. – 120 с.

REFERENCES

1. Zaierkova, N. V., Treitiak, A. O. (2016). *Inklyuzivna osvita vid A do Ya: poradnyk dlia pedahohiv i batkiv*. [Inclusive Education from A to Z: A Guide for Teachers and Parents]. Kyiv.
2. Patrykeieva, O. O., Diatlenko, N. M., Sofii, N. Z., Naida, Yu. M. (2011). *Indeks inklyuzii: doshkilnyi navchalnyi zaklad*. [Inclusion Index: Pre-School Institution]. Kyiv.
3. Kolupaieva, A. A., Taranchenko, O. M. (2016). *Inklyuzivna osvita: vid osnov do praktyky*. [Inclusive Education: From Basics to Practice]. Kyiv.
4. Lohvin, V. (2005). *Metod proektiv u konteksti suchasnoi osvity*. [The method of projects in the context of modern education]. Kyiv.
5. Okul, M., Pieshkovska, N. (2005). *Metod proektiv u dii*. [The method of projects in action]. Kyiv.
6. Kolupaieva A. A., Taranchenko O. M., Bilozerska I. O., Leniv Z. P., Budiak L. V., Sak T. V.,

Taranchenko O. M., Naida Yu. M. (2011). *Osnovy inkliuzyvnoi osvity*. [Basics of inclusive education]. Kyiv.

7. Sofii N. Z. (2015). *Spilne vykladannia v inkliuzyvnomu klasi*. [Joint teaching in the inclusive class]. Kyiv.

8. Taranchenko O.M., Naida Yu.M. (2012). *Dyferentsiiovane vykladannia v inkliuzyvnomu klasi*. [Differentiated teaching in the inclusive class]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ВДОВЕНКО Вікторія Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методик дошкільної та початкової освіти Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: методика навчання

математики, інклюзивна освіта, історія освітніх процесів в Україні другої половини XIX–XX ст., робота з обдарованими дітьми.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

VDOVENKO Victoria Vitaliyevna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Preschool and primary education methodology of Centralukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: technique of training in mathematics, inclusive education, History of educational processes in Ukraine of the second half 19 – 20th century, education of gifted children.

Стаття надійшла до редакції 17. 01. 2019 р.

Рецензент – д.п.н. професор Шандорук С. І.

УДК 378.1+65

ГОРПІНІЧ Тетяна Ігорівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

<https://orcid.org/0000-0003-2160-4535>

e-mail: taniya.horpinich@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНИМИ УНІВЕРСИТЕТАМИ В США

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Реформування системи управління вищою освітою згідно з високими стандартами якості стають провідними в теорії педагогіки. процес розвитку управління вищою освітою відбувається повільно і супроводжується багатьма труднощами, проблемами і суперечностями. У зв'язку з цим вивчення й адаптації досвіду країн, що лідирують у цій сфері, є нагальною потребою в галузі управління вищою освітою в Україні. США одними з перших в світі спрямували державні ресурси на підвищення якості й ефективності системи вищої освіти. Досягнення цієї країни в галузі управління системою медичної освіти, де протягом десятиліть розробляється і реалізується ідея орієнтації всіх ланок освіти на людину та її потреби, заслуговують на особливу увагу.

Актуальність пропонованої розвідки зумовлюється і тим, що якість підготовки лікарів в США залежить від нерозривного зв'язку, взаємодії та співпраці державних, професійних і соціальних суб'єктів вищої освіти. Ця країна однією з перших розпочала реформування системи освіти, і сучасний стан свідчить про низку позитивних зрушень. Для вдосконалення управління якістю вищої освіти в Україні інтерес становить саме американський досвід, що реалізується на технологічному рівні, який створює

можливість для корекції спочатку поставлених цілей, змісту, способів взаємодії, пошук і застосування гнучких і раціональних рішень.

З точки зору запозичення досвіду інших країн в реформуванні управління освітою, варто зазначити таке. З одного боку, в сучасному глобалізованому світі очевидно, що всі соціально-політичні, економічні і духовні процеси в різних країнах світу взаємопов'язані і взаємно впливають один на одного. Тому сучасна українська освітня політика не може розвиватися в ізоляції від світових тенденцій у розвитку освіти. Вона повинна ґрунтуватися на порівняльному аналізі досвіду передових країн, які досягли найбільш значних успіхів у розвитку всіх рівнів і ступенів освітнього процесу. Причому предметом такого компаративного аналізу можуть стати не тільки позитивні, але і негативні наслідки освітніх реформ. З іншого боку, використовуючи досвід інших країн в галузі освітньої політики, не можна забувати, що система освіти пов'язана не тільки з економікою і технологічним рівнем розвитку, але і з культурою, національним менталітетом, характером соціальних відносин. Тому просте перенесення організаційних форм, способів і методів управління освітою з однієї країни в іншу не буде ефективним. Незважаючи на те, що в сучасному світі існують інтегральні підходи в здійсненні освітньої політики в розвинених країнах, кожна з них має свої